

УДК 351.74

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Карпінська Наталія Володимирівна,

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінального права і процесу
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: 0000-0001-9658-3623

Чупринський Борис Олександрович,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права і процесу
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: 0000-0001-8015-9908

У статті досліджено перспективи запровадження інституту медіації при розгляді скарг громадян щодо поліцейських у діяльності Національної поліції. Проаналізовано досвід США та розкрито особливості медіації при розгляді скарг громадян щодо поліцейських, встановлено її переваги: забезпечення психологічного комфорту, відсутність обмеження предметом спору, конфіденційність, можливість сторін конфлікту впливати на результат, економічність, короткостроковість; відсутність дисциплінарних стягнень для поліцейського і відповідно негативних наслідків для просування кар'єрними сходами; оперативність в порівнянні з дисциплінарним провадженням.

Розкрито зміст поняття медіації крізь призму законодавчого закріплення та наукових підходів вчених. Окреслено у перспективі напрями застосування медіаційної процедури у діяльності Національної поліції: у діяльності підрозділів превентивної комунікації («поліції діалогу») щодо усунення конфліктних аспектів спілкування; у діяльності підрозділів ювенальної поліції щодо вирішення конфліктів «батьків та дітей», випадків булінгу; у діяльності дільничних офіцерів поліції щодо вирішення конфліктів між сусідами, членами подружжя, фактів «домашнього насильства»; у діяльності підрозділів роботи з персоналом; у діяльності первинних профспілкових організації в органах Національної поліції.

Обґрунтовано пропозицію запровадження навчальної дисципліни «Базовий курс медіації» до програми підготовки працівників підрозділів превентивної комунікації, ювенальної превенції, контролю за обігом зброї, дільничних офіцерів поліції, поліцейських офіцерів громади, патрульних поліцейських.

У статті також вказано на конгруентність запровадження досвіду використання процедури медіації в діяльності Національної поліції положенням Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023, зокрема, в частині запровадження альтернативних способів вирішення спорів (медіації).

Ключові слова: Національна поліція, медіація, альтернативні способи вирішення спорів, конфлікти, службове розслідування, скарги, рівень довіри, досвід США.

Karpinska Nataliia, Chuprynskyi Borys. Prospects for the use of mediation in the activities of the National Police

The article examines the prospects of introducing the institution of mediation in the consideration of citizens' complaints against police officers in the activities of the National Police. The experience of the United States is analyzed and the peculiarities of mediation in the consideration of complaints of citizens against police officers are revealed, its advantages are established: providing psychological comfort, no restrictions on the subject of the dispute, confidentiality, the possibility of influencing the result, economy, efficiency and short-term procedure.

The content of the concept of mediation is revealed through the prism of legislative consolidation and scientific approaches of scientists. The directions for the application of the mediation procedure in the activities of the National Police are outlined in perspective: in the activities

of preventive communication units («dialogue police») regarding the elimination of conflictual aspects of communication; in the activities of the juvenile police units regarding the resolution of conflicts between «parents and children», cases of bullying; in the activities of precinct police officers in resolving conflicts between neighbors, spouses, facts of «domestic violence»; in the activities of personnel work units; in the activities of primary trade union organizations in the National Police.

The proposal to introduce the educational discipline «Basic Mediation Course» into the training program for employees of units of preventive communication, juvenile prevention, control over the circulation of weapons, precinct police officers, community police officers, and patrol police officers is substantiated.

The article also points out the congruence of the introduction of the experience of using the mediation procedure in the activities of the National Police with the provisions of the National Strategy in the field of human rights for 2021-2023, in particular, in terms of the introduction of alternative methods of dispute resolution (mediation).

Key words: *National Police, mediation, alternative dispute resolution methods, conflicts, official investigation, complaints, level of trust, US experience.*

Основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів та підрозділів Національної поліції закріпленим в чинному законодавстві є рівень довіри населення до поліції. Відповідно до результатів дослідження вивчення громадської думки щодо оцінки рівня довіри до Національної поліції, сприйняття громадянами її діяльності та основних очікувань щодо неї в майбутньому, проведеного на загальнодержавному рівні незалежною соціологічною службою, визначеною у встановленому законодавством порядку у 2021 році, довіру до Національної поліції висловили 44% громадян [1].

Поряд з тим, систематичне вивчення громадської думки дозволяє оцінити тенденції довіри суспільства до поліції, основні проблеми у сфері правоохоронної діяльності, які турбують громадян, та зосередитись на їх вирішенні. У цьому контексті – більшості скарг на дії поліцейських передували конфліктні ситуації між поліцейськими та громадянами.

У світовій та європейській практиці при врегулюванні спорів широкого застосування набув інститут медіації, яку дедалі частіше називають не альтернативним способом вирішення спорів (ADR), а – ефективним (EDR). Водночас, світова практика вказує на ефективність застосування поліцейськими інструментів та технік медіації при вирішенні конфліктних ситуацій у своїй професійній діяльності.

Проблематика особливостей професійної підготовки правоохоронців була предметом дослідження багатьох вчених. М. Ісаєнко [2], О. Новікова, К. Поно-

маренко [3], Л. Дунець [4], Н. Вовк [5] приділяють особливу увагу необхідності формування певних комунікативних та конфліктологічних компетентностей, обґрунтовуючи взаємозалежність рівня розвитку навичок та умінь з вирішення конфліктних ситуацій працівником поліції та успіху у професійній діяльності.

Н. Макогончук [6, с. 180-182] та С. Філь [7, с. 21-24] досліджуючи зміст конфліктологічної компетентності доходять висновку, що вона включає розуміння природи суперечностей і конфліктів між людьми, володіння навичками неконфліктного спілкування у стресових ситуаціях; вміння передбачати можливі наслідки конфліктів; уміння конструктивно регулювати суперечності та конфлікти; наявність навичок усунення негативних наслідків конфліктів [8, с. 55-62].

Оцінюючи вклад вище вказаних вчених, на сучасному етапі розвитку правової науки актуалізується необхідність наукових розвідок в частині можливостей застосування альтернативних способів вирішення спорів, зокрема, медіації, (який вважається одним із найефективніших) у діяльності працівників Національної поліції.

Створення та діяльність Національної поліції України нерозривно пов'язані із впровадженням нової ідеології відносин з громадянами на принципах пріоритетності прав та інтересів людини, відходу від старої моделі роботи правоохоронних органів, яка була орієнтована виключно на формування високих статистичних показників діяльності. Сучасна концепція

взаємодії поліції та суспільства, як основа діяльності, полягає у розумінні поліцейського як невід'ємної частини цього ж суспільства [9].

Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» [10] діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. У ст.11 цього закону – рівень довіри населення до поліції визначено основним критерієм оцінки ефективності її діяльності [10].

Довіра населення до поліції – це сприятлива (позитивна) оціночна реакція груп населення на діяльність поліції, що виявляється в думках, почуттях та цілеспрямованій поведінці. Довіра з'являється за умови демонстрації готовності у своїй повсякденній діяльності надавати якісні професійні послуги громадянам.

Діяльність поліцейських, зокрема, патрульної поліції, відбувається в реальному соціальному просторі у безпосередньому контакті з громадянами. Щодня патрульний поліції за різних обставин спілкується з громадянами, вирішує складні професійні завдання, розв'язує непростої ситуації та конфлікти й не має права помилятися. Авторитет поліції та довіра до неї багато в чому залежить від поведінки працівників при спілкуванні, ставленні та поведінці відносно громадян [11].

Не викликає жодних сумнівів той факт, що професійна діяльність працівників Національної поліції пов'язана прямо чи опосередковано з різноманітними стресовими, конфліктними ситуаціями, і застосування відповідних знань з медіації під час вирішення цих ситуацій сприяло би у найкоротші терміни з'ясуванню причин, визначенню позицій, потреб та інтересів сторін, зняттю емоційної напруги, прийняттю конструктивних рішень, тощо.

У наукових колах та юридичній практиці вже тривалий час використовуються терміни «відновне правосуддя», «медіація», «примирення», «посередництво», «мирова угода». Медіація розуміється цивілізованим процесом вирішення проблем між сторонами на основі переговорів за участю нейтрального посередника (медіатора) [12].

Перевагами медіації науковці та практики визнають: можливість урегулювання конфліктної ситуації у дружній або нейтральній обстановці; наявність третьої (нейтральної) сторони (медіатора), яка не приймає жодних рішень, а лише за допомогою певних медіаційних технологій створює для конфліктуючих сторін умови для задоволення їх інтересів та пошуку взаємопорозуміння; створення умов для безперешкодного вільного висловлювання усіх учасників конфліктної ситуації; добровільний характер участі; економія часу, фінансових витрат; забезпечення значного морального задоволення учасників програми медіації (конфліктуючих сторін) [12].

В Україні Законом України «Про медіацію» від 15 грудня 2021 року [13] регламентовано засади та порядок проведення медіації як позасудової процедури врегулювання спору, принципи медіації, статус медіатора, вимоги до його підготовки та інші питання, пов'язані з цією процедурою. Дія закону поширюється на суспільні відносини, пов'язані із проведенням медіації з метою запобігання виникненню конфліктів (спорів) у майбутньому або врегулювання будь-яких конфліктів (спорів), у тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим).

Відповідно, медіація визначається як позасудова добровільна, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів [13].

Медіація проводиться за взаємною згодою сторін медіації з урахуванням принципів добровільності, конфіденційності, нейтральності, незалежності та неупередженості медіатора, самовизначення та рівності прав сторін медіації.

Сам процес медіації складається з певних етапів, кожен з яких має свою мету і зміст. Такими етапами є: підготовка до медіації; вступна частина медіації; виклад питання сторонами; розв'язання проблеми; укладання та підписання медіацій-

ної угоди. На думку медіаторів-практиків, успішність медіації забезпечується її поетапним проведенням та можливістю переходу на наступний етап після досягнення усіх цілей попереднього [14].

Світовий досвід застосування медіації в діяльності поліції вказує на успішне її використання при розгляді скарг щодо поліцейських. Для прикладу, США є державою, де медіаційна процедура розгляду скарг відносно поліцейських набула широкого застосування.

Застосування медіації під час розгляду скарг відносно поліцейських у різних регіонах США, зазвичай, має свої відмінності та особливості. Різниця полягає як у використанні різних програм медіації (посередництва), так і в поширеності застосування медіації у випадках скарг відносно поліцейських.

Відповідно до даних звіту Управління по розгляду скарг відносно поліцейських за 2021 рік (округ Колумбія) з 827 скарг медіація застосовувалась у 38 справах (4,6%) [15; 18, с. 83-87]. У Нью-Йорку в 2021 році 28% справ, пов'язаних із скаргами відносно поліцейських, було направлено на процедуру медіації. При цьому, вперше за 5 років всі 100% справ, що були передані на медіацію (122 справи), закінчились успішно [16; 18, с. 83-87]. У Новому Орлеані в 2021 35% справ вирішилися шляхом медіації [17; 18, с. 83-87].

Аналіз досвіду застосування медіації під час розгляду скарг щодо поліцейських у США, дозволяє виокремити спільні риси. По-перше, участь у процедурі медіації є добровільною як для поліцейського, так і для скаржника. Жодна із сторін конфлікту не має обов'язку досягати згоди під час його вирішення. По-друге – не усі справи є медіабельними, тому медіації підлягає певна категорія справ: щодо невічливості; агресії; несправедливого або упередженого ставлення; пошкодження майна; вживання нецензурної лексики; застосування сили, що не призвело до травм, тощо. При цьому скарги, пов'язані із корупцією або кримінальними правопорушеннями поліцейських не можуть бути передані на програму посередництва і розглядаються виключно в порядку дисциплінарного провадження [18, с. 83-87].

Третьою спільною рисою є мета та цілі медіації. Метою медіації є сприяння виконанню завдань поліцейської діяльності через покращення відносин між поліцією та громадою. Основними цілями при цьому виступають: інформування громади про процедури поліцейської діяльності; підвищення обізнаності поліцейських про наявні у громаді проблеми; надання поліцейським зворотного зв'язку про сприйняття суспільством діяльності поліції, рівень довіри, тощо.

Четвертою спільною рисою є те, що реалізація медіаційних програм забезпечується спеціально уповноваженими на розгляд справ відносно поліцейських установами (організаціями), або, в окремих регіонах, громадськими організаціями [19].

Наступною рисою є те, що усі медіації проводяться незалежними, неупередженими кваліфікованими медіаторами. З метою забезпечення належної якості процесу медіації в 2005 році Американська арбітражна асоціація, Товариство професіоналів із вирішення спорів та Секція з вирішення спорів Американської асоціації юристів розробили типові стандарти поведінки медіаторів [20].

Ще однією спільною характеристикою є корототривалість процедури медіації від однієї до трьох годин, в одну чи дві сесії. У всіх випадках, за умови не досягнення згоди – скарга повертається до підрозділу з розгляду скарг відносно поліцейських для службової перевірки та розслідування.

Характерною ознакою і одним із основоположних принципів вирішення скарг відносно поліцейських за допомогою медіації є конфіденційність. Як наслідок, участь інших людей у сесії медіації допускається дуже рідко. Відсутні жодні аудіо- чи відеозаписи, а також жодні документи не генеруються за результатами медіації.

Серед переваг медіації у випадках скарг відносно поліцейських можна виокремити наступні:

Психологічний комфорт процесу. Психологічний комфорт учасників у зв'язку з відсутністю змагальності сторін. Сторони можуть контролювати психологічний клімат з боку медіатора та з його допомогою знімати емоційну напругу в даному конфлікті, що призводить до його вирішення без негативних моментів.

Відсутність обмеження предметом спору. В процесі медіації сторони можуть враховувати безліч фактичних та правових аспектів та не обмежуватись лише предметом спору та предметом доказування (як це відбувається у суді). Сторони можуть намагатися зрозуміти позицію одне одного, знайти точки перетину та прийти до компромісного рішення. Водночас, сторона має можливість висловитись та бути почуто, почути точку зору іншої та зрозуміти причини конкретних дій, може надати іншій рекомендації щодо того, як уникнути подібних інцидентів у майбутньому [21].

Можливість впливати на результат. Учасники безпосередньо впливають на результат, завдячуючи власному контролю та участі у процесі медіації, що гарантує гнучкий шлях до взаємовигідного результату. Адже медіація орієнтована не стільки на конфлікт (з'ясування хто правий, а хто винуватий) або на виграш, скільки на конструктивний пошук рішень, що будуть задовольняти сторони конфлікту.

Конфіденційність процедури. Конфіденційність процедури є одним із принципів медіації. Вбачається, що конфіденційність медіації у конфлікті між поліцейськими та громадянами допоможе уникнути, першочергово, репутаційних втрат, гарантуватиме непублічність конфлікту, не розголошення інформації про осіб на наявність самого конфлікту. Зважаючи на те, що медіація це закрита форма процесу, на ньому можуть бути присутніми тільки конфліктуючі сторони та їх представники [21].

До основних переваг медіації, також, відносяться: сприяння підвищенню рівня довіри до правоохоронної системи в цілому; відсутність дисциплінарних стягнень для поліцейського і відповідно негативних наслідків для просування кар'єрними сходами; оперативність в порівнянні з дисциплінарним провадженням; економічність, тощо.

Вбачається, що запровадження досвіду використання процедури медіації в діяльності Національної поліції сприятиме реалізації положень Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки та є конгруентним цій Стратегії, в частині запровадження альтернативних способів вирішення спорів, зокрема медіації [22].

Для запровадження процедури медіації у діяльності Національної поліції на законодавчому рівні необхідно визначити основні напрями діяльності, де є затребувана і можлива медіація. На думку вчених, це – діяльність підрозділів превентивної комунікації («поліції діалогу») щодо усунення конфліктних аспектів спілкування тощо; діяльність підрозділів ювенальної поліції щодо вирішення конфліктів «батьків та дітей», випадків булінгу тощо; діяльність дільничних офіцерів поліції щодо вирішення конфліктів між сусідами, членами подружжя, фактів «домашнього насильства» тощо; діяльність підрозділів роботи з персоналом (усунення корпоративних конфліктів, участь у проведенні службових перевірок тощо); діяльність первинних профспілкових організації в органах Національної поліції.

Ще однією сферою застосування медіації в діяльності Національної поліції є підвищення кваліфікації працівників підрозділів превентивної комунікації, ювенальної превенції, контролю за обігом зброї, дільничних офіцерів поліції, поліцейських офіцерів громади, патрульних поліцейських шляхом включення до програми підготовки навчальної дисципліни «Базовий курс медіації».

Опанування вказаної дисципліни забезпечить формування необхідних теоретичних та практичних знань та відповідних компетентностей, навичок посередництва, переговорів, деескалації конфліктів. Програмою курсу варто передбачити такі основні теми, як: правова регламентація медіації в Україні, поняття конфлікту та його стадії, принципи медіації, прийоми та методи вирішення конфліктів; можливості застосування медіації в діяльності органів поліції. Важливою умовою, є формування практичних навичок з медіації шляхом розгляду та аналізу різноманітних кейсів конфліктних ситуацій у форматі рольових ігор.

Підсумовуючи вище наведене, можна зробити наступні висновки:

- медіація є позасудовою, добровільною, конфіденційною, структурованою процедурою, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів;

- основними перевагами застосування медіації у роботі національної поліції при вирішенні конфліктів між громадянами і працівниками поліції є : забезпечення психологічного комфорту, відсутність обмеження предметом спору, конфіденційність, економічність, можливість сто-

рін впливати на результат, оперативність, тощо.

- застосування процедури медіації у діяльності Національної поліції при розслідуванні скарг громадян щодо поліцейських сприятиме підвищенню рівня довіри населення до поліції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2021 році. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik2018/zvit2021/Zvit_NPU_2021_.pdf.
2. Ісаєнко В'ячеслав Миколайович. Правоохоронні органи. Посібник для підготовки до практичних занять. URL: <https://prom.ua/ua/p1383321875-isaenko-vyacheslav-nikolaevich.html>
3. Новікова О. О., Пономаренко К. В. Особливості комунікативної компетентності працівників поліції. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. №3(64). С. 164-168.
4. Дунець Л. М., Павліченко А. П. Особливості професійного спілкування майбутніх працівників поліції. *Актуальні проблеми психології*. Київ. 2019. Том 1. Вип.54. С. 3-8.
5. Вовк Н. П. Розвиток ефективного професійного спілкування курсанта-майбутнього працівника державного пожежного нагляду у навчально-виховному процесі ВНЗ МНС України. *Освіта дорослих як фактор соціалізації і соціального захисту в сучасному суспільстві: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*. Черкаси, 2010. 360 с.
6. Макогончук Наталія Віталіївна. Роль спілкування у професійній діяльності правоохоронця. *Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 30 жовтня 2020 року)*. С. 180-182.
7. С. С. Філь. Визначення, зміст та структура конфліктологічної компетентності студентів – майбутніх фахівців соціономічних професій. *Наукові записки. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*. Том 123. С. 21-24. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/149241731.pdf>.
8. Карпінська Н. В., Чупринський Б. О. Формування конфліктологічної компетентності та здатності застосовувати медіацію у майбутніх правоохоронців та юристів. *AREA NAUKI*. № 1. 2021. S.55-62
9. Пишна Алла Георгіївна. Застосування медіації в діяльності поліції <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/3499/1/69.pdf>
10. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015. № 580-VIII. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
11. Борисюк О. М., Феденяк Ю. І. Особливості спілкування у службовій діяльності патрульних поліцейських. URL: file:///C:/Users/adminpc/Downloads/22_11_2018.pdf
12. Безпалова О. І. Впровадження практики медіації в діяльність органів поліції щодо профілактики випадків насильства у дитячому середовищі (на прикладі Донецької області URL: <file:///C:/Users/adminpc/Downloads/H3UsLAOSI3aOHBDjPuuJ2SjTeiVUpOkV.pdf>)
13. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021. № 1875-IX. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
14. С. В. Албул. До питання нормативно-правового регулювання та напрямів використання поліцейської медіації в Україні. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1280/1/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F%202021.pdf>]
15. Office of Police Complaints FY 2022. URL: <https://bit.ly/3TIAOOM>.
16. Annual Report 2021. URL: <https://on.nyc.gov/3RAiKUX>. [in English].
17. Office of the Independent Police Monitor. Annual Report 2021. URL: <https://bit.ly/3RG0Ikr>.
18. Ковальова Олена Володимирівна. Медіація у випадках скарг відносно поліцейських: досвід США. Поліцейська медіація як інструмент захисту прав та інтересів громадян: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Львів-Торунь Liha-Pres, 2022. С. 83-87
19. Police Mediation. URL: <https://bit.ly/3eoo27C>.
20. Model Standards of Conduct of Mediators. URL: <https://www.pamediation.org/archives/Ethics-PartTwo.pdf>.

21. Ранюк В. С., Северин В. В. Плюси та мінуси медіації. <https://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi62/0046650.pdf#page=81/>
22. Національна Стратегія у сфері прав людини на 2021-2023 роки: Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 12 119/2021. URL: <https://www.rada.gov.ua/>

REFERENCES:

1. Zvit Natsionalnoi politsii Ukrainy pro rezultaty roboty u 2021 rotsi [Report of the National Police of Ukraine on the results of work in 2021]. Retrieved from https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik2018/zvit2021/Zvit_NPU_2021_.pdf. [in Ukrainian]
2. Isaenko Viacheslav Mykolaiovych. Pravookhoronni orhany. Posibnyk dlia pidhotovky do praktychnykh zaniat [Law enforcement agencies. Manual for preparation for practical classes]. Retrieved from <https://prom.ua/ua/p1383321875-isaenko-vyacheslav-nikolaevich.html> [in Ukrainian].
3. Novikova O. O., Ponomarenko K. V. (2018). Osoblyvosti komunikatyvnoi kompetentnosti pratsivnykiv politsii. [Features of communicative competence of police officers]. *Pravovyi chasopys Donbasu – Legal journal of Donbass*, 3 (64), 164–168 [in Ukrainian].
4. Dunets L. M., Pavlichenko A. P. (2019). Osoblyvosti profesiinoho spilkuвання maibutnikh pratsivnykiv politsii [Features of professional communication of future police officers]. *Aktualni problemy psykholohii – Actual problems of psychology*, 1. (54), 3–8 [in Ukrainian].
5. Vovk N. P. (2010). Rozvytok efektyvnoho profesiinoho spilkuвання kursanta-maibutnoho pratsivnyka derzhavnogo pozhezhnogo nahliadu u navchalno-vykhovnomu protsesi VNZ MNS Ukrainy [Development of effective professional communication of the cadet-future employee of the state fire supervision in the educational process of the higher educational institution of the Ministry of Emergencies of Ukraine]. *Osvita doroslykh yak faktor sotsializatsii i sotsialnoho zakhystu v suchasnomu suspilstvi: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Education as a factor of socialization and social protection in modern society: materials of the International scientific and practical conference*, 2010, 1–360 [in Ukrainian].
6. Makohonchuk Nataliia Vitaliivna (2020). Rol spilkuвання u profesiinii diialnosti pravookhorontsia [The role of communication in the professional activity of a law enforcement officer]. *Zbirnyk tez mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Kyiv, 30 zhovtnia 2020 roku) – Collection of abstracts of the international scientific and practical conference (Kyiv, October 30, 2020)*, 180–182 [in Ukrainian].
7. C. S. Fil. Vyznachennia, zmist ta struktura konfliktolohichnoi kompetentnosti studentiv – maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii. [Definition, content and structure of conflictological competence of students – future specialists of socioeconomic professions]. *Naukovi zapysky. Pedagogichni, psykholohichni nauky ta sotsialna robota – Scientific notes. Pedagogical, psychological sciences and social work*, 123, 21–24. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/149241731.pdf>. [in Ukrainian].
8. Karpinska N. V., Chuprynskyi B. O. (2021). Formuvannia konfliktolohichnoi kompetentnosti ta zdatnosti zastosovuvaty mediatsiiu u maibutnikh pravookhorontsiv ta yurystiv [Formation of conflictological competence and ability to apply mediation in future law enforcement officers and lawyers]. *AREA NAUKI – AREA NAUKI*, 1, 55–62 [in Ukrainian].
9. Pyshna Alla Heorhiivna. Zastosuvannia mediatsii v diialnosti politsii [Application of mediation in police activity]. Retrieved from <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/3499/1/69.pdf> [in Ukrainian].
10. Pro Natsionalnu politsiiu: Zakon Ukrainy vid 02.07.2015. № 580-VIII [On the National Police: Law of Ukraine of 02.07.2015. № 580-VIII]. Retrieved from <https://www.rada.gov.ua/>
11. Borysiuk O. M., Fedeniak Yu. I. (2018). Osoblyvosti spilkuвання u sluzhbovii diialnosti patrolnykh politseyskykh [Features of communication in the official activity of patrol police officers]. Retrieved from file:///C:/Users/adminpc/Downloads/22_11_2018.pdf [in Ukrainian].
12. Bezpalova O. I. Vprovadzhennia praktyky mediatsii v diialnist orhaniv politsii shchodo profilaktyky vypadkiv nasylstva u dytiachomu seredovyshchi (na prykladi Donetskoï oblasti) [Implementation of mediation practice in the activities of police bodies to prevent cases of violence in the child environment (on the example of Donetsk region)].

Retrieved from file:///C:/Users/adminpc/Downloads/H3UsLAOSI3aOHBDjPuuJ2SjTeiVUpOkV.pdf) [in Ukrainian].

13. Pro mediatsiiu: Zakon Ukrainy vid 16.11.2021. № 1875-IX. [On mediation: Law of Ukraine of 16.11.2021. № 1875-IX] [in Ukrainian]. Retrieved from <https://www.rada.gov.ua/>

14. S. V. Albul. Do pytannia normatyvno-pravovoho rehuliuвання ta napriamiv vykorystannia politseiskoi mediatsii v Ukraini [On the issue of legal regulation and directions of use of police mediation in Ukraine]. Retrieved from <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1280/1/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8F%202021.pdf> [in Ukrainian].

15. Office of Police Complaints FY 2022. URL: <https://bit.ly/3TIAOOM>. [in English].

16. Annual Report 2021. URL: <https://on.nyc.gov/3RAiKUX>. [in English].

17. Office of the Independent Police Monitor. Annual Report 2021. Retrieved from: <https://bit.ly/3RG0Ikp>. [in English].

18. Kovalova Olena Volodymyrivna. Mediatsiia u vypadkakh skarh vidnosno politseiskykh: dosvid SShA [Mediation in cases of complaints against police officers: the experience of the USA]. *Politseiska mediatsiia yak instrument zakhystu prav ta interesiv hromadian: materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Police mediation as a tool to protect the rights and interests of citizens: materials of the II International Scientific and Practical Conference*. Lviv-Torun: Liha-Pres, 2022, 83-87 [in Ukrainian].

19. Police Mediation. URL: <https://bit.ly/3eoo27C>. [in English].

20. Model Standards of Conduct of Mediators. URL: <https://www.pamediation.org/archives/Ethics-PartTwo.pdf>. [in English].

21. Raniuk V. S., Severyn V. V. Plusy ta minusy mediatsii [Pros and cons of mediation]. Retrieved from <https://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi62/0046650.pdf#page=81/> [in Ukrainian].

22. Natsionalna Stratehiia u sferi prav liudyny na 2021-2023 roky: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24 bereznia 2021 roku № 12 119/2021 [National Human Rights Strategy for 2021-2023: Decree of the President of Ukraine of March 24, 2021 № 12 119/2021] Retrieved from <https://www.rada.gov.ua/> [in Ukrainian].